

Intentieverklaring

Gemeenschappelijke Richtlijnen Duurzaam Gebruik en Beheer van Volkstuinen op de Wageningse Eng

Werkgroep “Gemeenschappelijke Richtlijnen Volkstuinen Wageningse Eng”

**Uit het Adviesrapport
‘Naar breed gedragen gemeenschappelijke richtlijnen voor de volkstuinen op
de Wageningse Eng’**

Wageningen, 31 oktober 2024

Aangeboden aan de Gemeente Wageningen, 9 juli 2025

Motto:
**Natuurvriendelijk en klimaatbestendig tuinieren met
plezier en
voor een mooie, duurzame Wageningse Eng**

Eigenaren van volkstuinen(complexen) op de Wageningse Eng, die de intentieverklaring aanvaarden, erkennen:

- Het bijzondere karakter en de historie van de Wageningse Eng als kleinschalig, dynamisch, agrarisch cultuurlandschap.
- De *Visie Wageningse Eng (2020)*, het *Bestemmingsplan Buitengebied (2014)* en de *1ste Herziening Bestemmingsplan Buitengebied (2024)* als kader voor het opstellen van de richtlijnen over gebruik en beheer van de volkstuinen op de Eng. Zie hoofdstuk 3 van het adviesrapport *'Naar breed gedragen gemeenschappelijke richtlijnen voor volkstuinen op de Wageningse Eng'*.
- De functies en waarden die volkstuinen hebben voor de in de Visie Wageningse Eng genoemde vier kernkwaliteiten van de Eng:

Kernkwaliteiten Wageningse Eng:

Een waardevol uniek landschap

Reliëfrijk, afwisseling besloten kamers, openheid en zichtrelaties;

Cultuurhistorische waarden

Historische verkaveling en wegenstructuur (zandpaden, houtwalstructuren en wildwal);

Ecologische waarden en biodiversiteit

Unieke diversiteit aan soortgroepen en biotopen;

De 'tuin van Wageningen'

In contrast met de omliggende stedelijke bebouwing heersen hier de waarden relatieve rust, donkerte en stilte met diversiteit in agrarisch en kleinschalig grondgebruik en recreatief medegebruik in een landschappelijke omgeving.

- De rol en verantwoordelijkheid van volkstuin(complex)eigenaren en volkstuinders als rentmeesters van hun grond op de Wageningse Eng. Daarmee willen zij ook bijdragen aan het behouden en/of te versterken van de kernkwaliteiten van de Eng.
- Het belang van duurzaamheid en respectvol omgaan met mens, dier, plant en bodem, nu en in de toekomst.
- Het belang van het actief bevorderen van methodes voor natuurvriendelijk en klimaatbestendig tuinieren.
- De omschrijving van 'Wat is een volkstuin': 'Een particuliere tuin (eigendom of huur) - die niet bij de eigen woning ligt, maar meestal aan de rand van stad of dorp – ingericht is dan wel gebruikt wordt als moestuin en/of siertuin met bijbehorende voorzieningen. (VNG, www.begrippenomgevingswet.nl) Zie kader 3 van het adviesrapport *'Naar breed gedragen gemeenschappelijke richtlijnen voor volkstuinen op de Wageningse Eng'*.
- De multifunctionaliteit en diversiteit van volkstuinen; naast (lokale) voedselproductie, klimaat, en ecologische functies hebben volkstuinen belangrijke, sociale, recreatieve, educatieve, belevings- en gezondheidsfuncties.
- Het grote maatschappelijke belang van de volkstuinen op de Eng voor de Wageningse samenleving.
- Kennis genomen te hebben van het Adviesrapport: *Naar breed gedragen gemeenschappelijke richtlijnen voor de volkstuinen op de Wageningse Eng* van de Werkgroep "Gemeenschappelijke Richtlijnen Volkstuinen Wageningse Eng" (oktober, 2024).

Om aan de bovengenoemde uitgangspunten concrete vorm te geven, zijn zij bereid de navolgende richtlijnen en afspraken actief uit te dragen en toe te passen [Voor nadere toelichting op de richtlijnen wordt verwezen naar hoofdstuk 6.2 van het adviesrapport *'Naar breed gedragen gemeenschappelijke richtlijnen voor de volkstuinen op de Wageningse Eng' van de Werkgroep, 2024*]:

- Elke richtlijn is geformuleerd als **een streven** waaraan eigenaren van volkstuinen(complexen) **zich willen houden**, met **uitzondering van wettelijke verplichtingen**;
- Waar relevant wordt aangegeven welke richtlijnen specifiek voor een bepaald deelgebied van de Eng gelden¹.
- Voor zover de richtlijnen niet verplicht zijn vanuit het Bestemmingsplan/Omgevingsplan worden zij in hun bewoording **niet geformuleerd als een “gedetailleerde set van opgelegde wetsregels”**, maar als een **globale set van spelregels** c.q. “do’s en don’ts”, waar volkstuinders en volkstuineigenaren zich aan committeren en actief aan bijdragen.
- In de richtlijnen is een onderscheid gemaakt in drie categorieën:
 - a. **Wettelijke verplichtingen** die in 2014 of al eerder zijn vastgelegd in het Bestemmingsplan Buitengebied en nog steeds gelden of in 2024 zijn vastgelegd in het Bestemmingsplan Buitengebied 1^e herziening of zijn vastgelegd in andere wettelijke verplichtingen; **in rood aangeduid met (Wettelijk)**.
 - b. **Afspraken over onderwerpen** die zijn vastgelegd in de **Visie Wageningse Eng (2020)** en in richtlijnen dienen te worden opgenomen; **in blauw aangeduid met (Visie)**.
 - c. **Richtlijnen opgesteld door de Werkgroep Gemeenschappelijke Richtlijnen Volkstuinen**; **in groen aangeduid met (Werkgroep)**.
- De richtlijnen zijn zoveel mogelijk **gegroepeerd** op basis van praktisch thema’s die voor volkstuinders ‘logisch’ voorkomen; binnen een thema staan de richtlijnen in volgorde die inhoudelijk het beste bij elkaar aansluiten.

¹ De 4 deelgebieden zijn: 1) Het open middengebied (gebied ten zuiden van de Hollandseweg), 2) De groene kamers en het linten- en houtwallengebied (gebied gelegen ten noorden van de Hollandseweg), 3) Het dynamisch lint, gelegen binnen het deelgebied ‘groene kamers en het linten- en houtwallengebied’, 4) De Bosrandzone, gelegen aan de oostzijde van het ‘open middengebied’. Zie blz. 13 Visie Wageningse Eng (2020) voor een afbeelding van de vier deelgebieden.

Richtlijnen duurzaam gebruik en beheer

A. Bestemming en gebruik volkstuin

1. **(Werkgroep) Er is ruimte voor volkstuinen in vele soorten en maten.** Van traditionele moestuinen waar groenten, fruit en kruiden worden verbouwd tot siertuinen met (wilde) bloemen, heesters, struiken, (fruit)bomen, een gazon, vijvertje, etc. en alle denkbare tussenvormen. Oppervlakten van volkstuinen kunnen variëren van klein (50 m²) en gemiddeld (100 m² - 200 m²) tot zeer groot (400 m² of meer).
2. **(Werkgroep) ‘Natuurvriendelijk en klimaatbestendig tuinieren’ worden versterkt.** Huidige ontwikkelingen, zoals klimaatveranderingen en verstoringen van ecosystemen, vragen om nieuwe methoden van duurzaam landgebruik, ook in de volkstuinen. Natuurvriendelijk tuinieren kent een scala aan manieren onder verschillende benamingen.
3. **(Wettelijk) een volkstuin wordt hobby-matig gebruikt.** Voor commerciële teelt en handel gelden andere wetten en regels.
4. **(Wettelijk) Vergunningsvrij grond bewerken** (spitten, graven, woelen, enz.) dieper dan 30 cm toegestaan, mits het aaneengesloten oppervlakte <= 250 m².

B. Beplanting, inclusief bomen, struiken en hagen

Diversiteit aan beplanting inclusief bomen, struiken en hagen in en om volkstuinen is belangrijk voor: klimaatbestendigheid; de kwaliteit van bodem, (grond)water en atmosfeer; bijdrage aan soortenrijkdom en gezonde ecosystemen, bodemverbetering (lucht, watervasthoudend vermogen) en ondergrondse “netwerken”; de voedselvoorziening en schuil- en nestgelegenheid voor vogels, kleine zoogdieren, vlinders en insecten; mogelijkheden voor natuurvriendelijk en klimaatbestendig tuinieren.

5. **(Wettelijk)** Vermeerderen, verplaatsen, verkopen, delen, verspreiden en transporteren van **invasieve exoten** die op de **Europese ‘Unielijst Invasieve Exoten’** staan is **verboden**; Bijvoorbeeld Reuzenberenklauw en Reuzenbalsemien. Het verhandelen van invasieve exoten die op *de provinciale lijst*¹ met *invasieve exoten* staan is ook verboden; bijvoorbeeld Japanse Duizendknoop. Het bezit van invasieve soorten is niet verboden. Zie verder: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten>.
6. **(Wettelijk)** **Vervoer van een invasieve exoot** is alleen toegestaan om plant, dier of ander organisme **te kunnen uitroeien**. Wanneer een invasieve exoot van de Unielijst al dan niet via vogels of lucht toch in de tuin is of komt, roei de plant dan bij voorkeur met wortel en al uit. **Gooi al het plantmateriaal** in de afvalbak voor restafval of breng het naar het grofvuil. In geen geval bij tuinafval of compost. Let op dat niets verspreid wordt tijdens het transport. Zie verder <https://www.rvo.nl/onderwerpen/invasieve-exoten/regels-voor-planten>.
7. **(Werkgroep)** De volkstuinder is **vrij in de keuze van gewassen, planten, heesters, struiken en loofbomen met uitzondering van alles wat op de recente Europese Unielijst Invasieve Exoten en/of de provinciale lijst met invasieve exoten staat vermeld**. Volkstuinders beschikken over veel groene kennis en kunde. Zij hechten veel waarde aan keuzevrijheid, eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Alle inheemse, uitheemse en exotische gewassen, planten, heesters, struiken en loofbomen zijn in volkstuinen toegestaan, mits zij niet invasief zijn volgens de bovengenoemde lijsten. Als gevolg van klimaatveranderingen zullen uitheems en exotisch plantgoed vaker voorkomen in volkstuinen.
8. **(Werkgroep)** Kies bij de **aanplant van bomen, hagen en struiken** bij voorkeur **voor inheemse soorten** en kies voor **loofbomen** in plaats van naaldbomen.
9. **(Werkgroep)** **Creëer diversiteit** in de volkstuin. Dit geeft de volkstuin een natuurlijk en gezond ecosysteem, zowel bovengronds als ondergronds. **Een gezond ecosysteem is de basis voor gezonde gewassen en een goede oogst**.
10. **(Wettelijk)** In het BpBg (2014) staat niets over maximale hoogtes voor opgaande houtige gewassen met een verleende omgevingsvergunning.
(Visie) Er geldt voor opgaande houtige gewassen (bomen, struiken, hagen en struwelen) een **maximale hoogte van 2 meter**. Ten zuiden van de Hollandseweg zijn enkel solitaire opgaande houtige gewassen (bomen en struiken) tot een hoogte van maximaal 2 meter toegestaan.
11. **(Wettelijk)** **Aaneengesloten hagen en struwelen** zijn **niet toegestaan** in en om volkstuinen.
(Visie) **Voor aaneengesloten hagen en struwelen** ten zuiden van de Hollandseweg geldt een **maximale hoogte van 1 meter**; uitgezonderd camouflage hagen (maximaal 1,5 meter hoog).
(Werkgroep) **Aanplant van aaneengesloten hagen** bij voorkeur van inheemse soorten en op min. 40 cm afstand van de tuin- of perceelsgrens of in overleg met eigenaar e/o gebruiker van aangrenzende tuin of perceel.

¹Zie Biodiversiteitsplan in voorbereiding, gemeente Wageningen, 2024.

12. (Wettelijk) Aanlegvergunningsplicht voor het bebossen of beplanten van gronden met houtige gewassen, met uitzondering van: erven; de gronden ter plaatse van de aanduiding 'bomenteelt'; hagen tot een hoogte van 1,5 meter ten behoeve van het houden van dieren; en solitaire schuilbomen ten behoeve van het houden van dieren. (Zie BpBg 2014, Artikel 6.4.4. en 1^e herziening, 2024):

13. (Werkgroep) Bestaande bomen, struiken en heesters mogen hun natuurlijke hoogte behouden. Ten zuiden van de Hollandseweg heeft opsnoeien tot 1,5 meter voor het creëren van doorkijkjes de voorkeur.

C. Watergebruik en waterbeheer

De nadruk ligt op duurzaam watergebruik en waterbeheer.

14. (Wettelijk) Een bron slaan voor het oppompen van grondwater is enkel toegestaan na toestemming vooraf van het Waterschap Vallei en Veluwe en op basis van de daarvoor geldende regels en procedures, zie [Waterschap verordening Waterschap Vallei en Veluwe, hoofdstuk 3](#). Voor de grondeigenaar geldt een **meldingsplicht** bij het Waterschap.

15. (Werkgroep) Maatregelen worden gestimuleerd die het gebruik van drink- en grondwater beperken.

D. Ziekten en plagen voorkomen en bestrijden

Het uitgangspunt bij het bestrijden en voorkomen van ziekten en plagen is natuurvriendelijk en klimaatbestendig tuinieren. Gezonde ecosystemen dragen bij aan het voorkomen van ziekten en plagen.

16. (Werkgroep) Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen voor het voorkomen en bestrijden van ziekten en plagen in volkstuinen wordt beperkt.

17. (Werkgroep) Het spuiten en sproeien van chemische bestrijdingsmiddelen wordt ten strengste ontraden. Dit om te voorkomen dat aangrenzende volkstuinen, dierenweides of akkers ongewild aan het bestrijdingsmiddel (gif) worden blootgesteld en aan de eventueel langdurige gevolgen hiervan op de gezondheid voor mens, dieren en planten.

18. (Werkgroep) De aandacht ligt op het zo veel mogelijk voorkomen van ziekten en plagen door tuininrichting, teeltmaatregelen, plantkeuze, vruchtwisseling en combinatieteelt.

E. Natuurlijke uitstraling en passend in het landschap – Landschappelijke inpassing

19. Uitwerking Landschappelijke inpassingen - passend in het landschap:

(Visie) Gebruik zo veel mogelijk natuurlijke materialen of camoufler daarmee.

(Werkgroep) Dit geldt zowel voor vaste tuinvoorzieningen (opslaghoekje, gereedschapskist, compostbak, afdak voor wateropvang, e.d.) als voor ondersteunende en beschermende voorzieningen, bodembedekking, tuinattributen en tuinmeubilair.

20. Uitwerking Landschappelijke inpassing - passend in het landschap:

(Visie) Gebruik zo min mogelijk plastic en kunststof.

(Werkgroep) Dit geldt voor vaste tuinvoorzieningen, ondersteunende en beschermende teeltvoorzieningen, bodembedekking, tuinattributen en tuinmeubilair. Indien men toch plastic of kunststof wil gebruiken, kies dan voor kunststoffen of plastics met een hoge UV- bestendigheids (HDPE of LDPE) en in landschappelijk vriendelijke kleuren, zodat op de korte en middellange termijn voorkomen wordt, dat er zeer veel kleine stukjes verpulverd kunststof als microplastics onbeheersbaar verspreid raken in het milieu.

21. (Visie) Uitwerking Landschappelijke inpassing - passend in het landschap:
(Wergroep) Gebruik landschappelijk vriendelijke kleuren (zwart, donkergrijs, donkergroen of bruin) voor bouwwerken, vaste voorzieningen, ondersteunende en beschermde teeltvoorzieningen, bodembedekking, tuinattributen en tuinmeubilair.

22. (Visie) Uitwerking Landschappelijke inpassing - passend in het landschap:
(Wergroep) Met name in het gebied ten zuiden van de Hollandseweg (deelgebied open- midden) is **1,5 meter opsnoeien** van bestaande hoge bomen en het **creëren van doorkijkjes** bij volkstuinten(complexen) wenselijk in verband met het versterken van zichtrelaties (in de verte kunnen kijken).

23. (Visie) Uitwerking Landschappelijke inpassing - passend in het landschap:
(Wergroep) In het laagseizoen (**½ november t/m ½ maart**) worden ondersteunende en beschermende teeltvoorzieningen, tuinattributen en tuinmeubilair, **die niet van natuurlijk materiaal of HDPE- kunststof en/of niet in landschappelijk vriendelijke kleuren** zijn, zoveel mogelijk **opgeruimd of gecamoufleerd** en stormvast opgeborgen. Dit geldt ook voor tijdelijke (tunnel)kassen en afdaken voor beschermde teelten.

- Doeken, bogen, touwen, draden, gaas en netten in landschappelijk vriendelijke kleuren (zwart, donkergrijs, donkergroen en bruin) kunnen **jaarrond** blijven staan, mits niet hoger dan 60 cm.
- Houten palen, pergola's, stokken, staken, rijshout, e.d. van **natuurlijk materiaal of HDPE in landschappelijk vriendelijke kleuren** kunnen **jaarrond** blijven staan. Zij kunnen dienen als rustplek of uitkijplek voor vogels en andere dieren.
- Eventuele mest- en brandstoffen en zaden dient men vrij van diervraat op te bergen.

F. Bouwwerken in volkstuinten

De richtlijnen voor bouwwerken in volkstuinten gelden voor alle deelgebieden op de Eng. Zij zijn niet van toepassing op andere gebruiksvormen op de Eng dan volkstuinten.

24. (Wettelijk) Een permanent "bouwwerk" voor een opslag en berging, is toegestaan mits niet hoger dan **1,5 m+mv²** en een **maximale oppervlakte van 2 m² per 50 m² volkstuintuin**.

(Visie) Een vaste **gereedschapskist en afdak/voorziening voor opvang van regenwater** is toegestaan, mits niet hoger dan **1,5 m+mv**.

25. (Wergroep) De **oppervlakte van permanente "bouwwerken"**, zoals een opslag, berging, gereedschapskist en afdak/voorziening voor opvang van regenwater is afhankelijk van de oppervlakte van de tuin: **2 m² per 50 m² tuin met een maximum van 10 m² aan "bouwwerken" per 200 m² tuin**.

26. (Wettelijk) Permanente/vaste "bouwwerken" hoger dan 1,5 m+mv zijn niet toegestaan.

27. (Wettelijk) Permanente kassen zijn niet toegestaan in een volkstuintuin.

28. (Visie) Tijdelijke (plastic) tunnelkassen en afdaken voor beschermde teelten zijn toegestaan, in principe niet hoger dan **1,5 m+mv**.

(Wergroep) 'Tijdelijk' betekent voor het gebruik van (plastic) tunnelkassen en afdaken: van **½ maart tot ½ november** en er geldt een **maximale opp. van 12 m²**; dit vanwege landschappelijke inpassing en natuurlijke uitstraling van de volkstuinten.

29. (Wettelijk) Volgens BpBg is een platte koude-bak waarschijnlijk niet toegestaan.

(Wergroep) Een permanente platte koude-bak is voor velen **jaarrond gewenst**, mits niet hoger dan **60 cm (mv)** en bij voorkeur gemaakt van **natuurlijk materiaal** (bijv. hout, steen) of **HDPE-kunststof en glas**.

² m+v = meter boven maaiveld

30. **(Visie) Gebruik** voor bouwwerken zo veel mogelijk **natuurlijke materialen of camoufler daarmee**.
(Werkgroep) Gebruik in geval van (HDPE) kunststof alleen landschappelijk vriendelijke kleuren (zwart, donkergrijs, (donker) groen en bruin).

Het karakter en de inhoud van deze intentieverklaring is innovatief; in de zin dat het primair gebaseerd is op vertrouwen, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid en niet op controle en handhaving van bovenaf.

Ook wordt het belang benadrukt van periodieke monitoring van de richtlijnen op hun actualiteit en mogelijke behoefte aan aanpassing, ten minste na 5 jaar (v.a. 2025) en zoveel eerder als hiertoe noodzaak bestaat. Zie ook hoofdstuk 7 van het Adviesrapport.

Met het aanvaarden van deze intentieverklaring bent u bereid om de bovengenoemde richtlijnen actief uit te dragen en toe te passen, en - in geval van verhuur - deze te vertalen in praktisch uitvoerbare artikelen (b.v. in huurvoorwaarden, huishoudelijke regels of andersoortige afspraken) en toe te zien op de naleving.

*De intentieverklaring is opgesteld door:
Werkgroep Richtlijnen Volkstuinen
Wageningse Eng;
E-mail: werkgroepvolkstuinen@gmail.com
Wageningen, Oktober 2024*